

Forventinger til arbeidet i et kommunalt råd

Innlegg under Fornebudagene 2015 om universell utforming

v/Magnar Danielsen (H)

Leder for Funksjonshemmedes råd i Bærum kommune

Jeg vil først få takke for at jeg er blitt invitert til å holde et innlegg på denne konferansen.

Som fersk leder for Funksjonshemmedes råd i Bærum kommune, eller som det helt korrekt heter hos oss – "Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne", - er jeg blitt bedt om å si noe om hvilke forventninger jeg har til rådets arbeid de neste fire årene.

Jeg kan innledningsvis nevne at jeg har noe relevant erfaring med meg når jeg nå starter på denne viktige jobben sammen med de andre åtte medlemmene i rådet.

Jeg har vært helse- og sosialpolitiker i Bærum i fire år. Som medlem i sektorutvalg bistand og omsorg i Bærum kommune fikk jeg god innsikt i mange ulike problemstillinger og utfordringer, ikke minst gjelder det hvor viktig det er å ha gode tjenester til de funksjonshemmede.

Gjennom disse fire årene har vi før hvert møte fått viktige synspunkter og gode råd fra Funksjonshemmedes råd. Det har vært nyttig. Og det har gjort at vi har kunne gjøre en bedre jobb. Rådets medlemmer har også vært invitert med når administrasjonen og hovedutvalget i arrangerte det vi kaller "politiske verksteder".

I disse verkstedene ble vi politikere utfordret av administrasjonen til å komme med synspunkter på meldinger og andre styringsdokumenter før de skulle utarbeides, og senere fremmes til behandling i kommunestyret.

Et eksempel på et slikt politisk verksted var arbeidet med å lage Mestrings- og omsorgsmeldingen for perioden 2013-2023, startet opp.

Funksjonshemmedes råd i Bærum ble opprettet av kommunestyret i desember 1991 etter påtrykk fra både enkeltpersoner og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) i Bærum. I 2007 ble kommunale råd for funksjonshemmede som kjent lovfestet.

Rådet arbeider for å bedre funksjonshemmedes levevilkår på alle felt og er et rådgivende organ både for kommunens politiske og administrative ledelse.

Foruten de politiske medlemmene, fra henholdsvis Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, består rådet av følgende medlemmer:

- Per Emil Stuvland, fra Norges handikapforbund - NHF
- Tore Glærum, fra Norges blindforbund - NBF
- Anne Helene Lindseth, fra Personskadeforbundet - LTN
- Tone Wirum Frydenberg, fra Hørselshemmedes landsforbund - HLF
- Torunn Viervoll, fra Mental helse - MH

Nærmere om rådets arbeid

I Bærum er arbeidet til rådet organisert slik at det hver måned har møte før de andre hovedutvalgene. Det gjør at rådet kan uttale seg til sakene i forkant. Denne måten å arbeide på mener jeg er helt nødvendig om rådet skal ha en fornuftig funksjon.

Totalt behandler rådet ca. 80 saker i året. Sakene spenner over et vidt spekter. Å komme med forslag til gode løsninger - i til dels kompliserte saker - i ettertid har jo liten hensikt. Når sakene er kommet til kommunestyret vil det ofte være vanskelig å få til endringer.

Det er etter mitt syn ikke bare viktig at vi får uttale oss før sakene blir behandlet i hovedutvalgene. Det er minst like viktig at vi får uttale oss allerede på utredningsstadiet. Rådet bør derfor være høringsinstans på lik linje med andre berørte. Og slik er det hos oss.

Enda bedre er det selvsagt når rådets medlemmer får være med på politiske verksteder, slik som jeg nevnte i sted. Men de er det jo ikke så mange av.

I reglementet for rådet heter det at (referere summarisk):

Rådet skal være rådgivende organ for kommunen, og skal forelegges saker som er særlig viktig for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Dette gjelder blant annet tilgjengelighet, arbeid mot diskriminering på grunnlag av nedsatt funksjonsevne og tjenester for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Rådet skal uttale seg i saker som blir forelagt til uttalelse av kommunale organer og den kommunale organisasjon, og ellers i de saker som følger av lov. Rådet kan også ta opp etter eget initiativ saker innen sitt virkeområde.

Saker som gjelder mennesker med nedsatt funksjonsevne skal fremlegges for rådet i god tid før besluttede myndighet behandler saken. Protokollen fra rådsmøtet skal følge saksdokumentene til de kommunale organ som tar endelig avgjørelse i saken.

Rådet kan ikke pålegge rådmannen særskilte utredningsoppdrag.

Rådet har 9 medlemmer med personlige varamedlemmer, som oppnevnes av kommunestyret. Kommunestyret velger leder og nestleder.

Ved oppnevningen av medlemmer/varamedlemmer skal organisasjonene for mennesker med nedsatt funksjonsevne i kommunen ha forslagsrett.

Om rådets møter

Rådets møter er åpne for publikum, men publikum har ikke anledning til å delta i forhandlingene. Rådet avholder vanligvis møte en gang i måneden.

Møtekalender, sakslister til de enkelte møter, og protokoller legges fortløpende ut på kommunens hjemmeside. Møteinnkalling legges ut på internett senest én uke før møtene avholdes.

Lovens intensjon er å gi funksjonshemmede medbestemmelse i den demokratiske prosessen i saker som angår funksjonshemmedes levevilkår. Rådene skal være – og er - partipolitisk nøytrale.

Rådet uttaler seg i saker som gjelder levekårene for funksjonshemmede, og uttalelsene følger sakene frem til det kommunale organ som tar den endelige beslutning. Rådet anmoder ved behov den kommunale administrasjonen om et møte for å belyse saker, oppretter egne arbeidsgrupper og deltar i eksterne arbeidsgrupper og prosjekter.

Rådet følger alle kommunale tiltak og saker som berører funksjonshemmede i kommunen.

Innenfor sektorområdet Bistand og omsorg, har rådet de siste par årene kommet med viktige innspill til behandlingen av flere tunge saker, som f.eks.

- Mestrings- og omsorgsmeldingen for perioden 2013-2023,
- helsemeldingen for 2015-2023,
- kommunens årsbudsjett,
- sak om omsorgsboliger og valgfrihet,
- forsøksordning med legemiddelgjennomgang,
- forslag om lovfestet rett til brukerstyrt personlig assistent (BPA)
- budsjettet.

Men rådet behandler også saker innen andre sektorer som naturlig angår funksjonshemmedes utfoldelsesmuligheter, så som plansaker, kulturmelding, barnehage- og skolesaker.

For å ivareta sine oppgaver har rådet fordelt oppgavene med å følge med på de ulike saksområdene mellom rådets medlemmer.

Fordelingen av oppfølgingsansvar for aktuelle politiske saker har er fordelt på Sektorutvalg for barn og unge, Sektorutvalg for bistand og omsorg, Sektorutvalg for levekår, Planutvalget, formannskapet. Det har også vært en arbeidsgruppe for universell utforming.

Vi har så langt bare hatt ett møte i rådet etter høstens kommunestyrevalg, og vi har derfor ikke fått fordelt oppgavene oss imellom.

Utfordringsbildet slik jeg ser det

Vi må dessverre bare konstatere at mange aktiviteter og tilbud ikke blir tilstrekkelig planlagt og tilrettelagt for denne gruppen. I stor utstrekning handler det om holdninger og omtanke i hvordan man naturlig kan tilrettelegge, fjerne barrierer og ivareta personer som har særskilte behov, enten det gjelder pleie og omsorg, utdanning og fysisk tilrettelegging.

Mange problemer kan være usynlige for andre, og må formidles på en god og aktsom måte. Skjult funksjonshemming, som f.eks. psykiske lidelser og diabetes krever at man skaffer seg innsikt i den enkeltes behov.

En diagnose sier ikke nødvendigvis noe om menneskers funksjonsnivå eller deres behov for hjelp. I gruppen mennesker med psykisk utviklingshemming vil enkelte ha behov for hjelp til de fleste oppgaver, mens andre fungerer godt med egen bolig, jobb og fritidsaktiviteter.

Det er viktig å komme på et riktig og konstruktivt spor. Det er dessverre mye uvitenhet og skepsis ute og går. Rådet har derfor en viktig funksjon og det er viktig at noen har et særlig ansvar på for å passe på at de funksjonshemmedes interesser blir ivaretatt i kommunens saksbehandling og vedtak.

For at rådet skal bli slagkraftig er det satt sammen av både fagpersoner fra organisasjoner og politikere. Det er medlemmene fra organisasjonene som har de beste og mest nyttige rådene å komme med i arbeidet vårt. Det er disse medlemmene som vet hvor skoen trykker, og som vi er helt avhengige av.

Vi må særlig holde fokus der funksjonshemmede ferdes mye, så som skoler, barnehager og offentlig tilgjengelige bygg, altså ikke bare offentlige bygg. Det betyr at vi må ha fokus også på kjøpesentre, butikker o.l.

Mange funksjonshemmede står utenfor arbeidslivet. Et punkt som vi derfor bør arbeide for er at Bærum kommune skal tilrettelegge for å tilsette flere funksjonshemmede (yrkeshemmede), f.eks. ved at en viss

andel av nyrekrutteringen i kommunen skal være personer med redusert funksjonsevne.

Mange arbeidsgivere ønsker ikke ta sjanser. Det er høye krav til produktivitet og ansatte har store rettigheter. Små bedrifter har ikke råd til å feile. Derfor er det viktig at de store arbeidsgiverne tør å ta sjanser, gi en praksisplass, la dem få subsidierte plasser - få prøve seg!

Jobb og utdanning virker inkluderende. Det er derfor viktig å gi funksjonshemmede en reell mulighet for utdanning og jobb. Det må også bety at alle barn må få den beste oppfølging tidlig.

Mine forventninger

Jeg ønsker at rådet skal utgjøre en forskjell de neste fire årene. Vi må klare å følge opp alle viktige saker, vi må kunne sette dagsorden på tema som opptar oss, må være synlig og til stede i politiske fora, vi må kunne reise på studiebesøk, og også følge opp bekymringsmeldinger hvis vi mottar slik. Rådet er ikke et tilsynsorgan, så vi må forstå vår rolle.

Jeg mener rådet må være realitetsorientert, f.eks. ikke nødvendigvis gå imot omstilling, men være en aktiv pådriver og vaktbikkje for at endringer skjer på en fornuftig måte, og på en måte som er bærekraftig over tid, og som ikke går ut over kvaliteten på de tjenester den enkelte mottar i dag.

Forebygging og langsiktig tenkning må vektlegges ved omstilling. Det betyr samtidig at det påhviler oss et stort ansvar å kunne bidra til å synliggjøre at konsekvenser av vedtak kan slå ulikt ut fordi dagens omsorg skal være basert på individuell oppfølging og behovsprøving. Trygghet og kvalitet henger ofte sammen.

Vi bør også forsøke å være synlig og sette dagsorden i media når det er påkrevd. Rådet er ikke politisk, så vi må passe på hvordan dette håndteres.

Rådet bør være proaktiv der det er mulig. Det kan kreve mye av oss, men vi bør forsøke å finne en arbeidsform som muliggjør dette. Vi bør synliggjøre behov og forsøke å beskrive konsekvensene for kommunen.

Vi må stille spørsmålet og debattere: Hva skal til for at man ikke er utenfor? Det skal ofte ikke mye til for at man får et helt annet liv, ja kanskje et liv som innebærer at man ikke føler seg funksjonshemmet. Er alt godt tilrettelagt på individuelt nivå tror jeg faktisk mange ikke ville føle seg funksjonshemmet i det hele tatt.

Det kan reises spørsmål om det er grenser hvor langt man skal tilrettelegge fra det offentlige og hva man skal ta ansvar for selv. Hjelp til

selvhjelp er etter min mening veldig viktig. Det er også en del av den nye langsiktige strategien til Bærum kommune.

Går man for langt i å hjelpe kan man bli for avhengig av andre i stedet for å ta kontroll selv. Det er ingen uniform løsning for alle.

Det er særlig ett område som opptar meg er sykefraværet i kommunen som fører til et dårlige tjenestetilbud for den enkelt hjelpetrengende. Det at en bruker stadig må forholde seg til nye omsorgspersoner er en uting.

Å være pådriver for å få ned sykefraværet kan faktisk være en viktig oppgave for rådet. Det kan også frigjøre ressurser i kommunen som kan komme de funksjonshemmede til gode.

--

Denne konferansen handler om universell utforming. Det foregår et langsiktig arbeid å få et helt samfunn universelt utformet. Vi som er her i dag deltar i arbeidet. I dag er det altså et siktemål, og det er et viktig siktemål. Det handler om verdighet og medmenneskelighet. Alle skal få en mulighet til å leve normalt. Noe sier meg at vårt arbeid har en ganske så langsiktig horisont.

Alle bør ha de samme muligheten i dagens samfunn, - alle hindre for å komme inn i en bygnings skal bort. Det er et flott siktemål og noe det er viktig at vi alle – dvs. ikke bare de funksjonshemmede – arbeider for å oppnå.

Jeg vil avslutte med å si:

- Det er mulig å få et lettere liv hvis man bare tilrettelegger for det!
- Det er bare å stå på!

Takk for oppmerksomheten!